

UZASADNIENIE

Drugi Protokół Fakultatywny do Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych w sprawie zniesienia kary śmierci, zwany dalej „Protokołem”, został przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych w dniu 15 grudnia 1989 r. Wszedł on w życie dnia 11 lipca 1991 r., a jego stronami jest 75 państw. Polska podpisała go w dniu 21 marca 2000 r.

Protokół wprowadza zakaz stosowania kary śmierci – stanowi, iż nie może ona zostać wykonana wobec żadnej osoby podlegającej jurysdykcji Państwa-Strony Protokołu.

Zakaz ten ma charakter niemal bezwzględny: art. 2 ust. 1 Protokołu zawiera generalny zakaz składania zastrzeżeń do Protokołu, z jednym jednak wyjątkiem. Państwo w momencie ratyfikacji lub przystąpienia może zastrzec, iż jego przepisy krajowe będą dopuszczały wykonywanie kary śmierci w czasie wojny, lecz tylko za najpoważniejsze przestępstwa o charakterze wojskowym. Państwo składające takie zastrzeżenie zobowiązane jest do podania do wiadomości Sekretarza Generalnego ONZ tekstów odpowiednich przepisów prawa wewnętrznego stosowanych w czasie wojny. Musi ponadto każdorazowo zawiadamiać Sekretarza o początku i zakończeniu stanu wojny.

Postanowienia Protokołu mają być stosowane jako dodatkowe postanowienia Paktu. Zgodnie z art. 6 ust. 2 Protokołu, prawo zagwarantowane w art. 1 ust. 1 Protokołu nie może być zawieszane na mocy artykułu 4 Paktu.

Protokół przewiduje mechanizm kontroli wykonywania jego postanowień. Jego strony zobowiązane są do uwzględniania działań podjętych dla realizacji Protokołu w okresowych sprawozdaniach przedstawianych Komitetowi Praw Człowieka ONZ na mocy art. 40 Paktu. Ponadto art. 5 Protokołu stanowi, że w stosunku do państw, które uznały przez związanie się (Pierwszym) Protokołem Fakultatywnym kompetencję Komitetu do przyjmowania i rozpatrywania skarg jednostek na działania państwa naruszające ich prawa gwarantowane przepisami Paktu, kompetencja ta w momencie związania się Protokołem automatycznie rozszerza się na jego postanowienia. Skutek ten państwo może wyłączyć, składając stosowne oświadczenie.

Identyczne rozwiązanie przyjęto dla zawiadomień o nieprzestrzeganiu przez państwo postanowień Protokołu przedstawianych przez inne Państwa-Strony.

W związku z faktem, że Polska jest stroną (Pierwszego) Protokołu Fakultatywnego (Dz. U. z 1994 r. Nr 23 poz. 80) oraz uznała kompetencję Komitetu do rozpatrywania

skarg pochodzących od innych Państw-Stron Paktu, powyższe rozwiązania wywołają skutki prawne w sferze jej praw i obowiązków.

Wobec konstytucyjnej gwarancji ochrony życia, Polska nie przewiduje złożenia przy ratyfikacji Protokołu zastrzeżenia, o którym mowa w art. 2 ust. 1 Protokołu dopuszczającego wykonywanie kary śmierci w czasie wojny, ani oświadczenia wyłączającego kompetencję Komitetu w zakresie rozpatrywania skarg jednostek, o którym mowa w art. 5 Protokołu.

Ratyfikacja Protokołu stanowić będzie wypełnienie zobowiązania, jakie Polska przyjęła na forum Komitetu Praw Człowieka ONZ w 2004 r. w czasie rozpatrywania V sprawozdania okresowego z przestrzegania przez RP postanowień Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (dalej: MPPOiP). Do ratyfikacji Protokołu Polska zobowiązała się również w latach 2008 oraz 2012 w związku z poddaniem jej, odpowiednio, Pierwszemu i Drugiemu Powszechnemu Przeglądowi Okresowemu Rady Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych. Ponadto Polska zobowiązała się do dokonania ratyfikacji przedmiotowej umowy międzynarodowej w VI sprawozdaniu okresowym z realizacji postanowień MPPOiP, przekazanym Komitetowi Praw Człowieka w 2009 r. Należy przy tym dodać, że Komitet wezwał Polskę do ratyfikacji Protokołu w uwagach końcowych, przedstawionych w 2010 r., po rozpatrzeniu sprawozdania Polski.

Potrzeba ratyfikacji Protokołu wynika także z zasady spójności prawnej w związku z faktem, iż RP jest stroną Protokołu nr 6 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności dotyczącego zniesienia kary śmierci. Protokół ten reguluje kwestię zniesienia kary śmierci w sposób niemalże identyczny jak Drugi Protokół Fakultatywny do MPPOiP.

Związanie się przez Polskę postanowieniami Protokołu przyczyni się do umocnienia jej pozycji na arenie międzynarodowej oraz jej wiarygodności jako państwa stojącego na straży przestrzegania praw człowieka, będąc jednocześnie wyrazem poważnego zaangażowania Polski w ich ochronę. Ma to tym istotniejsze znaczenie, że z dniem 1 stycznia 2013 r. Polska objęła przewodnictwo w Radzie Praw Człowieka, jednym z podstawowych organów Narodów Zjednoczonych odpowiedzialnych za promowanie praw człowieka i podstawowych wolności.

Ratyfikacja Protokołu nie pociągnie za sobą negatywnych skutków społecznych i gospodarczych.

Ratyfikacja Protokołu nie pociągnie za sobą obciążeń finansowych.

Ratyfikacja Protokołu nie pociąga za sobą konieczności zmian w prawie krajowym. Art. 38 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.) stanowi, iż „Rzeczpospolita Polska zapewnia każdemu człowiekowi prawną ochronę życia”. Ponadto przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.) nie przewidują kary śmierci.

W związku z faktem, iż materia Protokołu dotyczy praw i obowiązków określonych w rozdziale II Konstytucji RP – prawa do życia (art. 38 Konstytucji), jego ratyfikacja powinna odbyć się w trybie przewidzianym w art. 89 ust. 1 Konstytucji RP.